

THE ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATIONS IN THE MILITARY VICUS FROM MEHADIA (2004)

MARIANA CRÎNGUȘ, ATALIA ȘTEFĂNESCU, IULIAN LALESCU

During the provincial time, at Mehadia were in function an auxiliary troop camp (based on the tegular material we know here firstly the *Cohors VIII Raetorum*, and then the *Cohors III Delmatarum*)¹, as well as a civilian settlement, vicus type. The two archaeological objectives are situated along an imperial road that connected Dacia to the Balkans, being used both by the army and the civilians². The camp (its dimensions were 142,6 x 110 m), as well as the vicus, have attired many times the attention of the specialists³. The investigations showed the existence of the *thermae*, and inside the camp there were discovered fragmentary objects that sustain the unfolding of some handicraft activities⁴. Within the civilian settlement there were discovered stone buildings with tiles roof, ordered after an established plan, as well as workshops⁵. The investigations from the last years have identified a temple for *Iupiter Turmasgada*⁶.

The researches organised here from 2000 by a team from the West University of Timisoara, coordinated by Prof. univ. dr. Doina Benea highlighted the existence of five phases in the function of the camp, two of earth and three of stone, and also covetted the military vicus⁷.

During the archaeological campaign from 2004 it was made an attempt to chamfer a high cliff from the north side of the vicus, at about 300 m from the north-eastern corner of the camp, around the landmark 7, kilometer 390, between Mehadia and Plugova⁸.

---

¹ M. Macrea, N. Gudea, I. Moțu, *Praetorium. Castrul și așezarea romană de la Mehadia*, București, 1993, *passim*.

² *Ibidem*, p. 54.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 33.

⁵ *Ibidem*, p. 57-62.

⁶ the results and details related to this temple will be soon published by the research team in a monograph.

⁷ See the results of the investigations in the Archaeological Chronic from 2000-2003

⁸ See CCA, campaign 2004.

The chamfering of the cliff was made on approximately 24 meters length. This operation led to the discovery of a Roman dwelling with several phases. One house, and south of it a road attired our attention.

The dwelling was caught on its length, at about 0,75 m from the present level. One long room, around 8 meters, with two phases, was identified. In order to better investigate the interior of the building we draw a cassette, 5,40 x 1 m, that underlined the first level, extremely rich in archaeological material.

The first phase of the dwelling had wooden and adobe walls, and the floor still kept the fibre of the wood. This first level ended with a violent fire. In the profile, the adobe from the over-burned walls had 20-25 cm of thickness. The floor, 4-8 cm thick was completely burned; a large amount of window-glass melted during the fire, as well as nails and over-burned ceramical fragments, especially gray one, were discovered on the floor.

Most of the fragments came from plates, cups and bowls that could be remade. It is very possible for them to have been broken during the fire, the moment when the walls crashed on the inside, falling over the floor.

The analysis of the ceramics we discovered in this part of the vicus (we succeeded in remaking some vessels belonging to one or more sets) showed there were used more dinner plates, realised on the fast wheel⁹:

Red dinner plates, wide border on the outside, uncomplete combustion (D: 28 cm);

Red dinner plates, oblique border on the inside, with 2-3 incised canelures on the circumference (D: 28 cm);

Gray plates with degresant, and on the bottom of the vessel some incised letters in the raw paste: FE(cit); LVI, letters that probably refer to the capacity of the kiln or the number of pieces produce during a day¹⁰.

The origin of these plates should be looked for in the Mediteranean area. It is about kitchen containers¹¹, with analogies at Sirmium (IV century AD), Nicopolis ad Istrum (IV century AD)¹², Transdierna, Singidunum¹³.

⁹ Doina Benea, *La ceramique romaine tardive de Praetorium (Mehadia, dep. Caras-Severin)*, în *Acta RCRF*, forthcoming.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*.

¹² O. Bruckner, *Rimska Keramika u jugoslovens-kom delu provincije Donje Panonije*, Belgrad, 1981, 40, pl. 98/198/1-3; B. Sultov, *Glineni kadihnici ot Butovo I Hotnica*, în *Izvestia na Arh.Ins*, XXXIII, Sofia, 1972, 178.

¹³ N. Jevremović 1987, *La céramique des remparts Sud et Ouest decouverte sur le site Diana-Karataş*, în *Cahiers du Portes de Fer*, IV: 49-71, 1987, S. Nikolić-Đorđević, *Antička Keramika Singidunuma*, Singidunum, 2: 11-244, 2000; M. Tomović, *Tekija, keramika sa utvrđenja*, în *Starinar*, XXXIII-XXXIV: 345-354, 1984, Pl.I/4.

Based on these analogies, the ceramical fragments from Mehadia could be dated during the III-IV centuries AD.

The first level is superposed by a compact layer of clay, 15-20 cm thick. The second phase is marked by a débris with rarely stones, tiles and adobe, approximately 10 cm thick. In this level there are some atypical fragments of ordinary ceramics.

Near this dwelling, towards Plugova, we noticed a débris coming from a stone building, covering around 6,50 m of length. It is possible for this stratum to continue, but the very steep slope hindered the straightening of the profile. Around this stone dwelling there were discovered two fragments of terra sigillata (one comes for sure from a bowl) and an atypical fragment of terra nigra.

As we already mentioned above, during the operations there was discovered on 6 m width a road with the gutters still visible.

The road had a typical infrastructure, with several remakings. The bed of the road was made of large stone; the arrangement of the road, 65-70 cm thick, was made of two layers of gravel. The road had around 35 cm of rebuilding in the profile; there are two phases highlighted by the layers of small gravel, alternating with sand.

The technique and the width of the road suggest this is the imperial road that crossed the military vicus from Mehadia and went north, towards Ad Pannonios-Tibiscum. We could say it is for the first time the imperial road was surprised on the north side of the vicus, at the exit of the civilian settlement.

Our approach showed that the vicus is quite spread to the north. We have probably identified the imperial road (it is for the first time that this imperial road appears on the north side of the civilian settlement with all its phases), as well as two buildings, one made of stone, the other of adobe. Judging after the length of this room, that seem to have been closed on one end by two stones, it might be a Streifenhaus building.

A systematic investigation of this area is more than necessary. We believe that the results will appear and that the informations we have on the civilian settlement will be completed.

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE ÎN VICUS-UL MILITAR DE LA MEHADIA (2004)

Rezumat

În perioada provincială la Mehadia a funcționat un castru de trupă auxiliară (pe baza materialului tegular aici a fost atestată inițial *Cohors VIII Raetorum*, iar apoi *Cohors III Delmatarum*), precum și o așezare civilă de tip vicus. Cele două obiective arheologice sunt dispuse de-a lungul unui drum imperial, care lega Dacia de provinciile balcanice, fiind utilizat deopotrivă de armată și de populația civilă. Castrul (având dimensiunile 142,6 x 110 m), precum și vicus-ul, au atras nu de puține ori atenția specialiștilor. Investigațiile au evidențiat existența *thermae*-lor, iar în interiorul castrului au fost descoperite obiecte fragmentare, care susțin desfășurarea aici a unor activități meșteșugărești. În așezarea civilă au fost identificate edificii de piatră cu acoperiș de țigle și olane, dispuse după un plan prestabilit, precum și ateliere meșteșugărești. Cercetările din ultimii ani au identificat și un templu aparținând lui Iupiter Turmasgada.

Cercetările organizate aici începând cu anul 2000, de către un colectiv al Universității de Vest din Timișoara coordonat de prof. univ. dr. Doina Benea, au evidențiat existența a cinci faze de existență a castrului, două de pământ urmate de alte trei faze de piatră și au vizat, de asemenea, și vicus-ul militar.

În cursul campaniei arheologice din anul 2004 s-a încercat taluzarea unui mal aflat pe o terasă înaltă, în partea de nord a vicus-ului, la circa 300 m de colțul nord-estic al castrului, în dreptul bornei 7 de la km 390, între Mehadia și Plugova.

Taluzarea malului s-a realizat pe o lungime de aproximativ 24 metri. În urma acestei operațiuni a fost descoperită o locuire romană cu mai multe nivele. Au atras atenția în special o locuință, iar la sud de aceasta un drum.

Locuința a fost surprinsă longitudinal, la 0,75 m de nivelul actual. A fost identificată o încăpere lungă de circa 8 m, cu două faze de locuire. Pentru a cerceta mai bine interiorul locuinței a fost trasată o casetă de 5,40 x 1 m, care a evidențiat primul nivel, extrem de bogat în material arheologic.

Prima fază a locuinței prezenta pereți din lemn și chirpici, iar podeaua mai păstra încă fibra lemnului. Acoperișul era realizat din țiglă. Acest prim nivel se încheie în urma unui incendiu, se pare destul de violent. În profil chirpiciul de pe pereții supraarși ai locuinței avea o grosime de 20-25 cm. Podeaua, groasă de 4-8 cm a fost arsă în totalitate; pe podea a fost descoperită o mare cantitate de sticlă de geam topită în timpul incendiului, precum și cuie și fragmente ceramice supraarse, în special ceramică cenușie.

Majoritatea fragmentelor proveneau de la farfurii, căni și boluri reîntregibile. Este foarte posibil ca acestea să se fi spart în momentul incendiului, când pereții s-au prăbușit în interior căzând peste podea.

Din analiza fragmentelor ceramice descoperite de noi în această parte a vicus-ului (am reușit reîntregirea unor vase care aparțineau unui serviciu sau mai multor servicii de vase) s-a constatat utilizarea mai multor categorii de farfurii plate, lucrate la roata rapidă:

- farfurii plate de culoare roșie cu buza largă spre exterior, ardere incompletă (D: 28 cm);
- farfurii plate de culoare roșie, cu buza oblică spre interior decorată cu 2-3 caneluri incizate pe circumferință (D: 28 cm);

- farfurii de culoare gri cu degresant, iar pe fundul vasului se remarcă prezența câtorva litere incizate în pasta crudă: FE(cit); LVI, litere care se referă probabil la capacitatea cuptorului sau la numărul de piese executate într-o zi.

Originea acestor farfurii trebuie căutată în spațiul mediteraneean. Ca întrebuintare este vorba despre recipiente de bucătărie, având analogii la Sirmium (sec. IV), Nicopolis ad Istrum (sec. IV), Transdierna, Singidunum. Pe baza acestor analogii, fragmentele ceramice de la Mehadia pot fi încadrate cronologic în intervalul secolelor III-IV.

Primul nivel de locuire este suprapus de un strat compact de lut de amenajare cu o grosime de 15-20 cm. A doua fază este marcată printr-un strat de dărâmtură cu urme sporadice de piatră de râu, țigle și chirpici, cu o grosime de aproximativ 10 cm. În acest nivel au apărut câteva fragmente atipice de ceramică de uz comun.

Lângă această locuință, spre Plugova, s-a putut observa pe o lungime de 6,50 m un strat de dărâmtură provenind de data aceasta de la o construcție din piatră de râu. Acest strat continua probabil, dar panta foarte abruptă a împiedicat îndreptarea în continuare a profilului. În dreptul acestei locuințe din piatră de râu au fost descoperite două fragmente de terra sigillata (unul provine sigur de la un bol) și un fragment atipic de terra nigra.

După cum menționam mai sus, în timpul operațiunilor de taluzare a apărut și un drum, surprins de noi pe o lățime de 6 m. Rigolele sunt încă observabile.

Drumul prezenta o infrastructură specifică, cu mai multe refaceri. Patul drumului a fost realizat din bolovani mari; amenajarea drumului, cu o grosime de 65-70 cm, era realizată din straturi succesive de pietriș. Drumul prezenta în profil aproximativ 35 cm de refacere; este vorba de două faze subliniate de straturile de pietriș mărunț alternând cu nisip de nivelare.

Tehnica de realizare și lățimea drumului sugerează că ne-am afla în fața drumului imperial care traversa vicus-ul militar de la Mehadia și care se îndrepta spre nord, spre Ad Pannonios- Tibiscum. Putem spune că este vorba de surprinderea pentru prima dată a drumului imperial pe latura de nord a vicus-ului, la ieșirea din așezarea civilă.

În urma demersului nostru am putut constata că vicus-ul militar este mult extins către nord. Am identificat probabil drumul imperial (este pentru prima oară când drumul imperial este surprins cu toate fazele și refacerile sale pe latura de nord a așezării civile), precum și două construcții, una din piatră de râu, alta din chirpici. Judecând după lungimea acestei încăperi care pare a fi fost închisă la un capăt prin doi bolovani, s-ar putea să avem o construcție de tip Streifenhaus, dispusă pe un lot de-a lungul drumului.

Pe viitor se impune o cercetare sistematică a acestei zone. Suntem siguri că rezultatele nu vor întârzia să apară și de asemenea că informațiile pe care le avem până în prezent cu privire la așezarea civilă vor fi completate.

LISTA PLANȘELOR

Pl. I-II: Fragmente ceramice provenite din vicusul militar de la Mehadia (după Doina Benea)

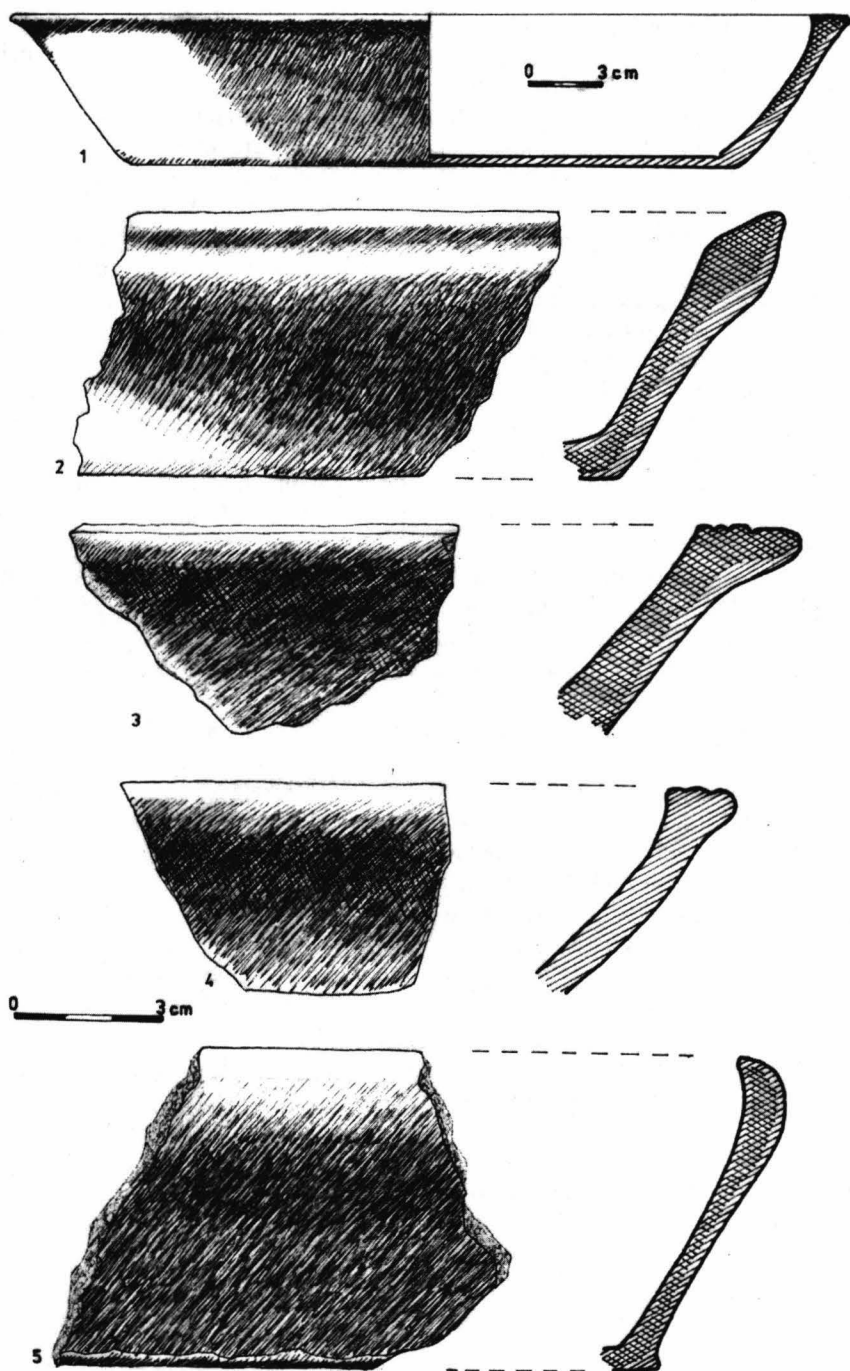

Plate 1. Dinner-plates from the vicus of Praetorium-Mehadia (after Doina Benea).

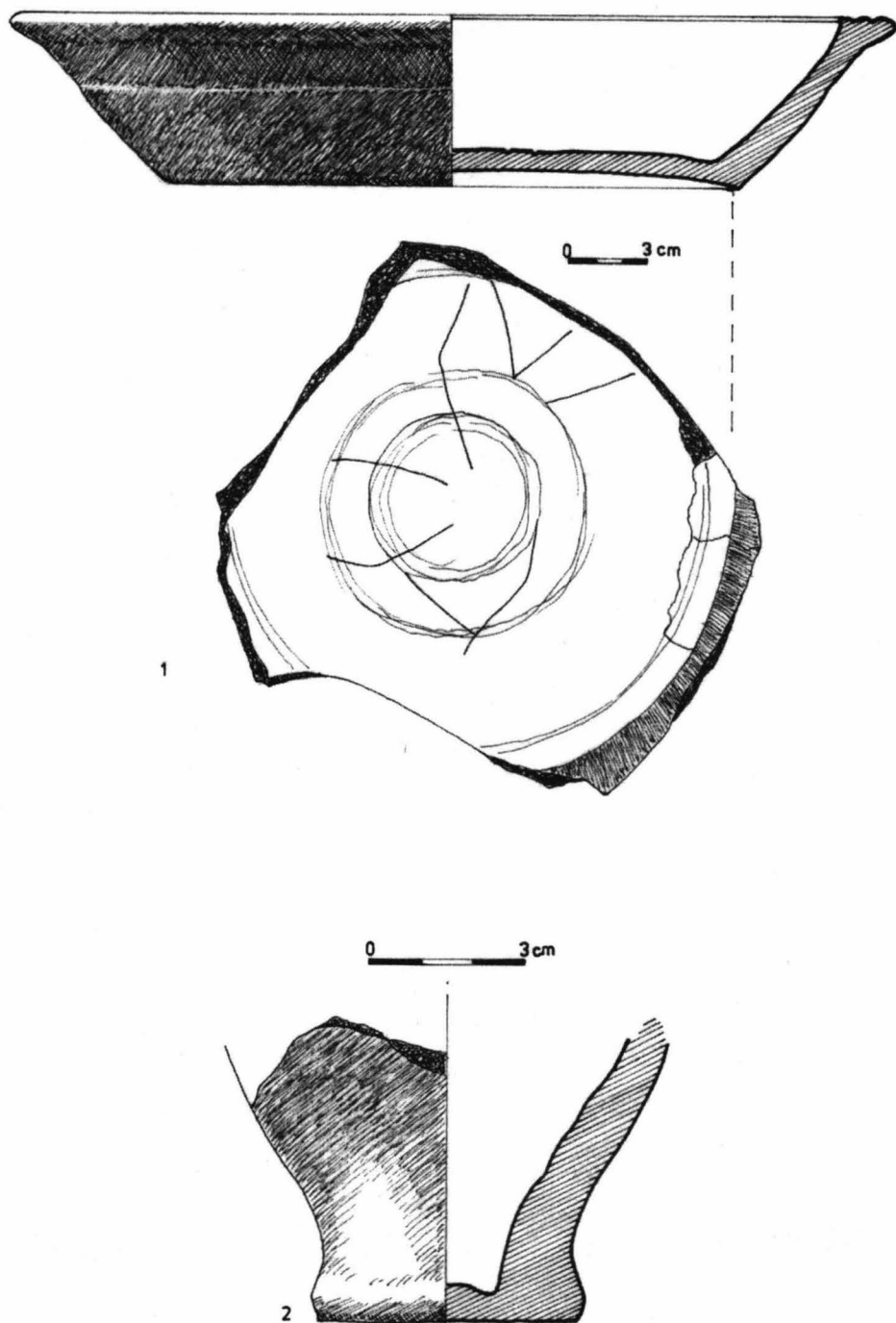

Plate 2. Dinner-plates from the vicus of Praetorium-Mehadia (after Doina Benea).